

UNUTMAYINIZ!

- ✓ Erken tanı, erken cihaz kullanılabılme olanağı, erken eğitim işitme engelli bireyleri işitme kalıntıları ve yetenekleri doğrultusunda eğitebilirsek şu an yaşanan işsizlik, iletişim bozukluğu, sosyal uyumsuzluk gibi sorunların büyük oranda azalacağı gerçektir.
- ✓ İşitme engelli bireylerin çocuklarının işitme engelli olmaması için engelleyici, uyarıcı, bilgilendirici çalışmalar yapılmalıdır.
- ✓ En büyük sorun erken teşhis konulamama, risk taşıyanların kontrolsüzlüğü, akraba evliliklerinin azalmaması, erken ve uygun cihaz kullanmama, sağlıksız koşullarda cihaz alma, uygun eğitim alamamaktır.

**ÖZEL ELİT ÖZEL EĞİTİM
VE REHABİLİTASYON
MERKEZİ**

İŞİTME ENGELLİLER

BİLGİLENDİRME KİTAPÇIĞI

TEL: 0 224 711 21 32
Burhaniye Mh. Edirne Cd. No: 13 İnegöl / Bursa
elit.ozel.egitim@hotmail.com

İŞİTME ENGELİ NEDİR?

İşitme kaybı, doğuştan veya sonradan olan problemler nedeniyle işitme duyarlılığında meydana gelen azalmadır. *İşitme engeli* ise işitme duyarlılığındaki azalmanın bireyde ortaya çıkardığı yetersizlikler durumudur.

İŞİTME ENGELLİ BİREYLERİN ÖZELLİKLERİ

- DİL VE KONUŞMA: İşitme engelli bireyler, işitme kaybının tipi, derecesi ve şekline bağlı olarak çok fazla ses hataları yaparlar. Bu da konuşmalarının anlaşılabilirliğini etkiler.
- BİLİŞSEL: Doğumla beraber gelişim sürecinde dil önemli bir yer tutmaktadır. İşitsel girdinin yetersizliği nedeniyle işitme engelli bireyler düşünme ve akıl yürütme, sınıflama ve ilişki kurma, açıklama becerilerinde güçlük çekerler. Soyut düşünme becerilerindeki yetersizlikler sevgi, nefret, inanç, güç, hız, zaman gibi kavramları etkili bir biçimde kullanmalarını olumsuz yönde etkilemektedir. Entelektüel olgunluğa yaşıtlarından daha geç ulaşırlar ya da ulaşamazlar. Soyutlamaları sözel veya yazılı ifadelerinde kullanmada güçlük çekerler.
- MOTOR-KOORDİNASYON: İşitme engelli bireyler, oturma, yarımsız ayağa kalkma, yürüme gibi motor becerilerin kazanılmasında işiten bireylerin gelişim aşamalarını izlerler. Ancak motor gelişimde gözlenen en büyük problem genel vücut koordinasyonunun sağlanması ve dengeyi gerektiren hareketlerde görülmektedir.

- DUYGUSAL-SOSYAL: İşitme engelli bireylerin işitme ve dil becerilerinin yetersiz olması kişiler arası iletişim kurmayı engellemekte ve sosyal yaşam ile ilgili tutum ve rollerin öğrenilmesinde bazı güçlükler yaratmaktadır. İşitme engelli bireyler öğrenme ile ilgili becerilerde işiten yaşıtlarına göre daha çok desteğe ihtiyaç duymaktadırlar. Öğrenmeye ilişkin deneyimlerinde uğradıkları başarısızlık bireyde motivasyon eksikliği yaratmakta, bu durumda bireyin sosyal ilişkileri öğrenmesini ve akademik becerilerde başarılı olmasını olumsuz yönde etkilemektedir.

İŞİTME KAYBI TANISI NASIL KONUR?

İşitme kaybı sebebini belirlemek için KBB uzmanı ilk olarak kulağı muayene edecek dış kulak ve zarda problem olup olmadığına bakacaktır. Kulak zarının görünümünden orta kulağın nasıl bir durumda olduğu anlaşılabılır.

Eğer bu muayenede bir sorun görülmezse, işitme kaybının iç kulaktan kaynaklandığı düşünülür ve odyometri başta olmak üzere birçok test yapılır.

İŞİTME KAYBININ BELİRTİLERİ NELERDİR?

Çocuklarda, doğuştan ya da sonradan görülebilen işitme kaybının en önemli belirtilerinden biri, çocuğun kendini ifade güçlüğünden kaynaklanan sinirlilik halidir. Erişkin bir insan, işitme problemini ifade edebilirken,

çocuk; duymakta zorluk çektiğini ya da hiç işitmediğini ailesine ifade etmekte zorlanacaktır. Çocuk, ifade güçlüğünü; sinirli, huysuz ve hırçın davranışlar sergileyerek çevreye yansıtabilir. Bu durumda aile üyelerine önemli bir sorumluluk düşmektedir.

Uzmanlar, çocuklardaki işitme kaybı belirtilerini farklı yaş dönemine göre sınıflandırmaktadır. Buna göre;

- *Doğumdan 6 aya kadar geçen dönemde*, bebeğiniz yüksek sesli gürültülerde uyanmıyorsa, duyduğu sesleri taklit etmiyorsa ya da tepki vermiyorsa bir Kulak-Burun-Boğaz uzmanına başvurmanız gerekmektedir.
- *6 ay-1 yaş aralığında* ise çocuğun konuşma sesi çıkarmaması ya da tanıdık kişi ve eşyaları gösterememesi gibi belirtiler dikkate alınmalıdır.
- *1-2 yaş döneminde* ise, çocuğun, çevreden gelen seslere ilgisiz olması, ilk seslenişte cevap vermemesi, yüksek sesle televizyon seyretmesi gibi ayrıntıları gözden kaçırmamak gerekir.

İşitme kaybının belirti ve bulguları ise şunlardır:

- Konuşma ve diğer seslerin algılanmasında zorlanma
- Özellikle gürültülü ve kalabalık mekânlarda arka plandaki sesleri, kelimeleri algılayamama
- Karşıdaki kişilerin yavaş, net ve yüksek sesle konuşmasını isteme
- Televizyon veya radyonun sesini açma ihtiyacı
- Konuşmaktan ve bazı sosyal ortamlardan kaçınmaya başlama

İŞİTME KAYBINDA ERKEN TEŞHİS NEDEN ÖNEMLİDİR?

Ailenin bilinçli yaklaşımı, çocuklarındaki işitme probleminin bir an önce ortaya çıkarılmasında önemli bir etkidir. Teşhis, doktor muayenesi ve gerekiyorsa ileri teknolojinin sağladığı

olanaklarla yapılan işitme testleriyle konulmaktadır. Ancak, çocukların işitme değerlendirmesi, yetişkin insanlarınkinden tamamen farklıdır. Hassas cihazlarla yapılan ölçümlerin dışında, genetik testlere de başvurulması gerekebilir. Bundan dolayı, başvuru merkezine ileri teknolojik sistemlere ve işitme laboratuvarına sahip olması ve testlerin, uzman kişiler tarafından yapılması gerekmektedir.

İşitme duyumuz doğumda gelişmesini tamamlamıştır, dolayısıyla günümüzde yenidoğan bir bebekte dahi işitme kaybını belirlemek mümkündür. İşitme testinin en kısa sürede yapılması, özellikle ailede kalıtsal işitme kaybı olan kişiler varsa çok önemlidir. Bu nedenle, doğumda işitme kaybı olasılığı bulunan çocuklar için tarama programları da uygulanmaktadır. Araştırmalar, *çok ağır işitme kayıpları dışında, işitme kaybı olan çocukların konuşma dili gelişiminin, 6 aydan önce işitme cihazı kullanmaya başlanırsa normal işitmeye sahip çocuklar ile karşılaştırılabilir düzeyde olduğunu* göstermektedir.

İŞİTME SORUNLU BİREYLERDE AİLE EĞİTİMİ NASIL OLMALI?

Okul öncesi dönemde işitme kayıplı çocukların eğitiminde öncelikle amaçlanan; ailelerin çocukla etkin bir iletişim ve etkileşim kurabilmelerini sağlamaktır. Aileler bu yolla çocuğun dil gelişimine katkıda bulunabilirler. Çocuğun dil gelişimine katkıda bulunacak becerilerin aile tarafından edinilmesini sağlamanın yanı sıra, aileye işitme kayıplı bir çocuğun katılmasıyla beraber, aile içi dinamiklerde ortaya çıkan sorunların giderilmesine yönelik olarak da ailelere destek verilmesi gereklidir. Çocuklarında kalıcı bir işitme kaybının olduğunu öğrenmek, anne – babalar üzerinde büyük bir baskı yaratabilmektedir. İşitme kaybının derecesi ilk anlarda çok fazla önemli değildir. Anne – babaların yoğunlukla yaşadığı normal ve mükemmel bir çocukla beraber kendilerinin bir parçasının da sonsuza değin yitirildiği duygusudur. Buna bağlı olarak anne-babalar, geniş bir yelpaze içinde çok değişik duygu durumları sergileyebilirler. Bu duygular doğal olup, anne-babaların bu durumları yaşayarak çözümlemeleri gerekmektedir. Geleneksel olarak engelli çocuğa sahip ailelerin uyum sürecinde çeşitli basamaklardan geçtikleri kabul edilmektedir. Genellikle ilk başlarda yaşanan şok ve suçluluk duygularından sonra, reddetme, öfke, utanç, pazarlık, kabullenme ve uyum sağlama gerçekleşir.

AİLE EĞİTİMİNİN TEMEL ÖZELLİKLERİ

- Aileleri bilgilendirme
- Gerçekçi beklentilerin oluşmasını sağlamak
- Dil gelişimi sağlayıcı ve zenginleştirici olanaklar sağlamak
- Çocuğun aile içindeki yeri ve davranış eğitimi
- Çocuğun dinleme becerilerini geliştirme
- Anne- babanın oyun becerilerini geliştirme
- Anne-babanın çocuklarında ortaya çıkan değişimleri fark etmelerine yardımcı olma

ÇOCUĞUN OKULDAKİ GEREKSİNİMLERİ

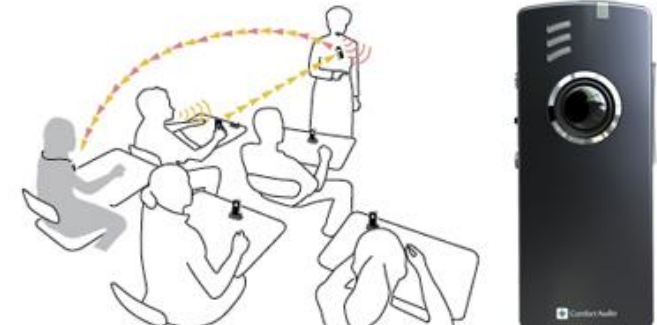
Kaynaştırmanın amacı, engelli çocuğu işiten toplum için hazırlamak, normal çocuklar ile etkileşmesini, bu yolla engelli çocuğun toplumun genel değerlerini gözlemesini, öğrenmesini ve uygun davranış biçimleri geliştirmesini sağlamaktır. İşitme engelli çocuk söz konusu olduğunda, normal işiten yaşlılarının dilini öğrenmesi de hedeflenen amaçlardandır.

EĞİTİM ORTAMININ İŞİTME ENGELLİ ÇOCUĞA ÖZGÜ DÜZENLENMESİ

Çocuğun eğitim amacıyla yerleştirildiği ortamlardaki akustik düzenlemeler ve işitme cihazlarının etkin kullanımı son derece önemlidir. Çocuğun konuşmayı öğrenmesi, ana dilini kazanması isteniyorsa, konuşma seslerini işitme cihazları aracılığı ile temiz ve net olarak alabilmesini sağlayacak şekilde yerleştirildiği ortamın düzenlenmesi gerekmekte ve işitme cihazları tüm öğrencilere sağlanmalıdır.

ÖZETLE;

- Bireysel işitme cihazları sağlanmalı,
- Bu cihazların çalışıp, çalışmadığı her gün kontrol edilmeli,
- Öğrencinin cihazla birlikte kullandığı kulak kalıpları kendine özel yapılmış olmalı ve Kullanıcı volümünde 'ötme' sesi yaratmamalı,
- Ses ulaşımını sağlayıcı FM cihazları kullanılmalı,
- Sınıf içinde akustik düzenlemeler yapılmalı,
- İçeride ve dışarıdaki gürültü seviyeleri en aza indirilmeli,
- Gereksinimi gereği çeşitli görsel eğitici malzemeler kullanılmalı,
- Sınıf mevcudu öğretmen-öğrenci ve öğrenci-öğrenci etkileşimlerine, işitme engelli öğrenciye yeterli konuşma fırsatları verilmesine olanak sağlamalı,
- Konular ve kavramların öğretimi somut yaşantılar ile yapılmalı, öğrencinin bu yaşantılara ve gözlemlere aktif katılımı sağlanmalı, Öğrenmeyi ve iletişim kurmayı özendirici öğretim teknikleri kullanılmalıdır.

SINIFTA İLETİŞİMİ KOLAYLAŞTIRAN TEKNİKLER

Tüm engel grupları ve nüfusu içinde, işitme kayıpları ileri derecede ve özellikle çok ileri derecede olan çocukların gereksinimleri fevkalade yoğun ve engelin kendine özgüdür. Bu gereksinimleri olan bir işitme engelli öğrencinin, normal bir sınıf içinde normal işiten bir çocuğun yanına oturmak suretiyle normal bir çocuğun öğrenme hızında ve aynı koşullarda öğrenmesini beklemek, gerçekçi olmayabilir.

→ Öğretmen sınıf içindeki oturma düzeni içinde işitme engelli öğrencinin yerini, özel gereksinimlerini göz önüne alarak planlamalıdır. İşitme engelli bir öğrencinin konuşulanları anlayabilmesi için her zaman işitsel ve görsel ipuçlarını en iyi şekilde almaya gereksinimi olacaktır.

→ İşitme engelli öğrencinin konuşulanları anlayabilmesi için aynı zamanda dudak okuma ile de görsel ipuçları alması gerekmektedir. Öğrenci yalnızca dudakların hareketini izlememekte, aynı zamanda gözlerde oluşan anlam, yanaklar ve çenenin hareketleri gibi yüzün tümünde yer alan mimik ve bedenin kullanılması ile oluşan jestleri izleyerek de anlam çıkarabilmektedir..

→ İşitme engelli öğrencilerin bir çoğu, konuşmaları iyi anlaşılmadığı için ya da kendileri karşı tarafın konuşmasını çok iyi anlamadığı için aşırı çekingen davranmakta ve sınıf için konu açılımlarına ve görüşmelere katılmamakta, öğretmenin sorduğu sorulara yanıt vermekte çekimser kalmaktadır. Öğretmenin bu durumu fark etmesi ve katılımlarını sağlamak için bu öğrencilere

önceleri kısa yanıtlar gerektiren sorular yöneltmesi, ayrıca diğer öğrenciler ile küme çalışmalarına katarak bir ekip içinde derse katılımını özendirilmesi yardımcı olabilir.

İŞİTMEDE ÖZEL EĞİTİM UYGULAMALARI NELERDİR?

RAM tarafından ‘‘Özel Eğitim Hizmeti ‘‘ kararı alındığında işitme öğrencileri için ücretini devletin karşıladığı özel eğitim süreci başlayabilir. Özel eğitim hizmeti **Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinden** alınır. Bu merkezlerde Milli Eğitim Bakanlığınca oluşturulan ‘‘ **İşitme Engelli Öğrenciler Destek Eğitim Programı** ‘‘ uygulanır. Bu programın amacı Öğrenme faaliyetinde kazandırılacak bilgi ve beceriler doğrultusunda, uygun ortam sağlandığında işitme engellilere yönelik etkinlik planlamaktır.